HE 80/2026 vp - yhdistelmälupadirektiivin jämät ja säädöshuoltoa

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 12.5.2026

TEM/MAKO/KAVOT hallitusneuvos Jarmo Tiukkanen

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Hallituksen esityksen sisältö

Täytäntöönpannaan uudistetun yhdistelmälupadirektiivin sääntely, jota ei HE 179/2024 vp –esityksellä pantu täytäntöön, ja tehdään pienimuotoista säädöshuoltoa.

Esitys sisältää 4 säännösmuutosehdotusta:

1. työssä hyväksikäytetylle annetaan 3 kk enemmän suoja-aikaa,
2. oleskelulupahakemuksen käsittelyaikasääntelyyn muutosta,
3. ulkomaalaislain 45 §:n 1 momentin 3 kohtaan liittynyt työnteko-oikeus aiemmin pudonnut pois, joten se palautetaan lakiin, ja
4. työnantajan tehtävä ns. työnantajailmoitus kaikista kolmannen maan kansalaisista ja lähetetyistä työntekijöistä.

1. Hyväksikäytetylle 3 kk enemmän suoja-aikaa

- Perustuu yhdistelmälupadirektiivin 11 artiklan 6 kohtaan, joka on pantava kansallisesti täytäntöön, koska on velvoittavaa sääntelyä ja jota ei ole vielä pantu täytäntöön.

➢ Jos on perusteltua aihetta epäillä, että ulkomaalaisella on ollut erityistä hyväksikäyttöä osoittavat työolot, 58 a §:n 1 momentissa tarkoitettu 3/6 kk:n aika on siinä säädettyä aikaa kolme kuukautta pidempi.

- Tarkoittaa direktiivin 2009/52/EY 2 artiklan i alakohdassa määriteltyä erityisiä hyväksikäyttöä osoittavia työoloja: sukupuoleen perustuvasta tai muusta syrjinnästä johtuvat työolot, kun työehdot ovat räikeässä epäsuhteessa laillisten työntekijöiden työehtoihin nähden, mikä esimerkiksi vaikuttaa työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen ja on ihmisarvoa alentavaa.
- Migri toteaa - myös työsuojelun ja poliisin tietojen avulla

2. Viranomaiselle tarkka 30 pvän lisäaika tehdä päätös ja käsittelyajan keskeytyminen

- Muuttaa voimassa olevaa sääntelyä, joka on perustunut alkuperäisen direktiivin sääntelyyn; UlkL 84 §:n 3 momentissa tällä hetkellä näin:
  - Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä pidempi käsittelyaika on mahdollinen poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen tutkinnan monimutkaisuuteen. [Huom! Tässä ei ole tarkkaa aikarajaa, mutta nyt uudistetun direktiivin 8 artiklan 3 kohdassa sellaisesta säädetään!]

➢ Säädettäisiin siten, että 2-vaiheisessa menettelyssä ajan saisi hyödykseen elinvoimakeskus/Business Finland ja 1-vaiheisessa menettelyssä Maahanmuuttovirasto.

➢ Ja lisäksi säädettäisiin 4 momentissa, että käsittelyajan kuluminen keskeytyy, jos odotetaan toisen viranomaisen (työsuojelun, poliisin) selvitystä.
  - Ehkäistään hyväksikäyttö, ihka-uhrius, estetään laitonta maahantuloa ja sisäisen turvallisuuden vaarantamista

3. Palautetaan UlkL 45 §:ään työnteko-oikeus

- Kun yhdistelmälupadirektiivin 3/6 kk:n sääntely tuli voimaan 11.6.2025 (HE 179/2024 vp), sääntelyssä tapahtui tiedostamatta oikeustilan muutos, jossa 45 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaiseen lupaan liittynyt työnteko-oikeus putosi ulkomaalaislain 81 a §:stä pois, ja nyt työnteko-oikeus palautettaisiin siihen takaisin.
  - Kyse on UlkL 45 §:n 1 momentin 3 kohdan tilapäisestä oleskeluluvasta, joka myönnetään tilapäisenä (muuta kuin 1) työntekoa tai 2) yritystoimintaa varten), jos on 3) muu erityinen syy luvan myöntämiselle.
  - Em. 3 kohdan perusteella myönnettiin vuonna 2024 yhteensä 479 ensimmäistä oleskelulupaan ja 103 jatkolupaa. Näissä mm. ne diplomaattien perheenjäsenet, joille UM ei myönnä lupaa, ja seurustelusuhteen perusteella myönnetyt luvat.

➢ Palautettaisiin rajoitettu työnteko-oikeus 45 §:n 1 momentin 3 kohtaan liittyväksi siten kuin siitä säädettiin ennen 11.6.2025

  - eli olisi oikeus tehdä työtä erityisasiantuntijana, toimia yrityksen yli- tai keskijohdon tehtävissä, kv. järjestössä, urheilijana, valmentajana, urheilutuomarina, kulttuurin alalla tai uskonnollisessa yhteisössä.

4. Työnantajailmoitus tehtävä kaikista kolmannen maan kansalaisista

- Nyt: Työnantajan tehtävä UlkL 82 §:n 2 momentin mukaan ns. työnantajailmoitus, kun se ottaa palvelukseensa ulkomaalaisen työntekijän. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos kyseessä on EU- tai tähän rinnastettava *taikka tällaisen perheenjäsen*.
- Työnantajissa on aiheuttanut epäselvyyttä, milloin kyseessä on em. perheenjäsen ja siten vapautus ilmoittamisesta, ja ilmoittamiseen liittyy sanktion uhka.

➢ Työnantaja ilmoittaa palvelukseen ottamansa kolmannen maan kansalaisen tiedot riippumatta siitä, onko tämä jonkun perheenjäsen. Näin ollen ilmoittamisessa on merkitsevää kansalaisuus, ei perhesuhde.

- Vapaan liikkuvuuden direktiivissä on kyse eri asiasta (perheenjäsenelle hakemuksesta myönnettävästä oleskelukortista), kun ilmoittamisvelvollisuudessa työnantaja ilmoittaa palvelukseen ottamisesta (työsuhteen ehdoista).

Direktiivin aikataulu

- Direktiivin täytäntöönpanon tulee olla tehtynä 21.5.2026 mennessä.
- Pääosa sääntelystä on tullut voimaan 11.6.2025.


Kiitos!